

Viola u klasicizmu

Nemet-Gužvić, Filip

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Music / Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:116:713417>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-08**

Repository / Repozitorij:

[Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

VI. ODSJEK

FILIP NEMET-GUŽVIĆ

VIOLA U KLASICIZMU

DIPLOMSKI RAD

ZAGREB, 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU MUZIČKA AKADEMIJA

VI. ODSJEK

VIOLA U KLASICIZMU

DIPLOMSKI RAD

Mentor: izv. prof. art. Pavle Zajcev

Student: Filip Nemet-Gužvić

Ak.god. 2022./2023.

ZAGREB, 2023.

DIPLOMSKI RAD ODOBRILO MENTOR

izv. prof. art. Pavle Zajcev

_____

Potpis

U Zagrebu, _____

Diplomski rad obranjen _____

POVJERENSTVO:

1. _____

2. _____

3. _____

Sažetak

Ovaj rad bavi se poviješću viole i njenim razvojem u klasicizmu. Rad sadrži pregled stilskih karakteristika klasicizma, kao i popis najvažnijih djela napisanih za violu s naglaskom na *Sinfoniu Concertante* Wolfganga Amadeusa Mozarta te Koncert za violu i orkestar Carla Phillipa Stamitza. Također, rad objašnjava važnost viole u komornim sastavima i orkestru u razdoblju klasicizma.

Ključne riječi: viola, klasicizam, Wolfgang Amadeus Mozart, orkestar

Abstract

This paper deals with the history of the viola and its development in the Classical period. The paper provides an overview of the stylistic characteristics of Classicism, as well as a list of the most important works written for the viola, with a focus on Wolfgang Amadeus Mozart's *Sinfonia Concertante* and Carl Philipp Stamitz's *Viola Concerto*. Additionally, the paper explains the importance of the viola in chamber ensembles and orchestras during the Classical period.

Key words: viola, Classical era, Wolfgang Amadeus Mozart, orchestra

Sadržaj

1	Uvod	2
2	Početak gudačkih instrumenata u Europi	3
3	Obitelj viola	4
4	Galantni stil	6
5	Klasicizam	7
5.1	Sonadni oblik.....	8
5.2	Djela za violu iz razdoblja klasicizma.....	9
5.2.1	Carl Philipp Stamitz: Koncert u D duru za violu i orkestar Op.1	10
5.2.2	Wolfgang Amadeus Mozart: <i>Sinfonia Concertante</i>	12
6	Viola u komornoj glazbi	14
7	Viola u orkestru	16
8	Zaključak	18
9	Bibliografija	19
10	Popis slika i notnih prikaza	20

1 Uvod

Kao članica obitelji gudačkih instrumenata, viola zauzima bitno mjesto u oblikovanju zvuka i harmonije u orkestru. Njen poseban timbar, koji se kreće između visokog registra violine i dubokog registra violončela i kontrabasa, orkestru daje poseban zvuk koji dodaje određenu dubinu i toplinu cjelokupnog zvuka orkestra.

U dobu klasicizma, viola ima značajnu uporabu u orkestru, ali kao i solistički instrument. Skladatelji teže uravnoteženom i jednostavnom glazbenom jeziku koji se odlikuje elegancijom i jasnoćom.

2 Početak gudačkih instrumenata u Europi

Prvi gudački instrumenti u Europi pojavljuju se u srednjem vijeku dolaskom muslimana koji su između ostalih sa sobom su donijeli instrument *rabāb*, odnosno *rebec*. Izvorno, rabab je imao plitku rezonantnu kutiju kruškolikog oblika od kože. Dolaskom u Europu koža je zamijenjena drvom te je dodana hvataljka. Rabab se svirao uspravno položen na bedro ili naslonjen na prsa dok je pridržavan bradom. Najbliža poveznica je balkanska izvedenica istog, gusle, koja je i danas aktualna. Tri žice rababa bile su ugođene u intervalima čiste kvinte. U početku rabab je bio instrument sopranskog registra, no do kraja 15. stoljeća rababi su bili izrađivani u rasponu od soprana do basa. U 16. stoljeću rababi su zamijenjeni violama (viol).

Slika 1: Rebec

3 Obitelj viola

U talijanskom jeziku termin viola korišten je za sve instrumente takvog oblika. Tako su nastali nazivi za slijedeće: viol+ino (umanjenica), što znači mala viola, sopran viola; viol+one (uvećanica), što znači velika viola, odnosno kontrabas; viol+on+cello (manji violone), što znači bas viola.

U 16. i 17. stoljeću, jedan od popularnijih oblika zajedničkog muziciranja bilo je u ansamblima od pet do šest instrumenata iste vrste, tzv. konsortima (eng. consort). Konsort se sastojao od istih instrumenata (pet viola, odnosno pet blok flauti, odnosno pet viola da gambi ili pet lutnji...).

Pojam konsorta nije se ograničavao samo na instrumentalne ansamble. Također se koristio za opisivanje skupine pjevača koji su pjevali zajedno. U ovom slučaju, riječ *konsort* označavala je vokalnu glazbu koja se izvodila *a capella*, bez pratnje instrumenta. Usklađenim pjevanjem, konsort pjevači stvarali su slojevite harmonije i teksture koje su oduševljavale slušatelje.

Iako je pojam konsort najčešće povezan s renesansnom glazbom, njegova suština i ideja mogu se primijeniti na različite vrste glazbe u kojima postoji skupina glazbenika ili pjevača koji sviraju ili pjevaju zajedno.

Slika 2: The Smithsonian Consort of Viols

U razdoblju baroka viola je dobila svoje mjesto u baroknom orkestru, ali nije se previše isticala kao solistički instrument. Jedan od razloga bila je naklonost tog vremena prema trio sonatama koja je bila najčešća komorna forma tog vremena. U trio sonata imamo dva sopranska glazbala (dvije violine, violina i oboa, violina i flauta...) koje prati *basso continuo* (najčešće ga sviraju dva glazbala poput čembala ili violončela, što znači da su trio sonatu često svirala čak četiri ili više svirača). Slično je bilo i sa orkestralnom glazbom. Prevladavajuća forma koncerta, *concerto grosso*, imala je *concertino* skupinu koja se sastojala od nekoliko solističkih instrumenata i veće orkestralne skupine koja se zvala tutti.

U kasnom baroku svirači viole proširili su solistički repertoar svirajući koncerte izvorno skladane za druga glazbala. U klasicizmu viola je bila više cijenjena kao solistički instrument. (prema Wilkinson, 2015, str. 123-124).

Tek se u klasicizmu pojavom većeg broja virtuoza violista skladatelji okreću violi kao solističkom instrument. Većina repertoara za violu koji datira prije 1740. godine oblikovan je kao obrada ili transkripcija skladbi za druge instrumente, poput Bachovih solo suita za violončelo.

Postoje dva glavna razloga zašto je viola bila zapostavljena kao solistički instrument. Kao instrument u orkestru i komornoj glazbi, uloga viole uglavnom se kretala unutar nižih položaja, stoga violisti nisu morali razvijati tehničku vještinu potrebnu za postizanje izvrsnosti kao solisti. Osim toga, viola se nalazi točno u sredini akustičnog opsega gudačkih instrumenata - previše niska da bi bila svijetla i virtuozna kao violina, previše visoka da bi bila tamna i zvučna poput violončela. Stoga su violi nedostajale karakteristike koje su skladatelji tog vremena tražili na solo instrumentu. Iako je bilo malo djela za violu, obično ih je izvodio violinist koji je također znao svirati violu.

Viola se nije smatrala solističkim instrumentom, već violinom nižeg ranga. Stoga su skladatelji gotovo ignorirali violu kao solistički instrument, što je gotovo zaustavilo razvoj njezine literature.

Sredinom 18. stoljeća, međutim, skladatelji su počeli razmatrati ulogu viole i tretirati ju kao solistički instrument. Prema istraživanju njemačkog muzikologa Ulricha Drünera, Georg Philipp Telemann je 1731. godine napisao je prvi koncert za violu. Od tada, između 1740. i 1840. godine, skladatelji su napisali preko stotinu i četrdeset koncerata za ovaj instrument. Glavni razlog za ovaj razvoj bila je veća tehnička vještina violista.

4 Galantni stil

Galantni stil, također poznat kao osjećajni stil, predstavlja glazbeni stil koji je dominirao Europom sredinom 18. stoljeća, obuhvaćajući razdoblje tranzicije između baroka i klasicizma. Ovaj stil karakteriziraju lagane i elegantne melodije, jednostavni harmonijski obrasci te izražajan naglasak na melodiji i ritmu. U suprotnosti s baroknom glazbom, galantni stil naglašava izazivanje osjećaja slušatelja.

Jedna od ključnih karakteristika galantnog stila jest melodija koja ima zadatak probuditi i prenijeti različite emocionalne stanja. Lagane, pjevne melodije u kombinaciji s jednostavnim harmonijskim obrascima stvaraju privlačan zvuk koji je pristupačan širem krugu slušatelja. Umjesto kompleksnih kontrapunktskih tehnika koje su obilježile baroknu glazbu, galantni stil se fokusira na izravne i emocionalno upečatljive melodije.

Uz naglasak na melodiju, ritam također igra važnu ulogu u galantnom stilu. Ritam je često lagan i plesan, stvarajući živahnost i dinamičnost u glazbi. Kombinacija elegantnih melodija i ritmičke energije često daje skladbu osjećajnost i veselje. Galantni stil bio je također ključan za razvoj novih glazbenih oblika. U tom razdoblju, sonata, simfonija i koncert postali su popularni oblici glazbene izvedbe. Sonata se razvila kao kompozicijski oblik sastavljen od nekoliko stavaka, dok su simfonija i koncert postali češći u izvedbama orkestra.

Glazbenici koji su kreirali taj stil su: Johann Christian Bach, Carl Philipp Emanuel Bach (sinovi Johanna Sebastiana bacha), Johann Stamitz, Giovanni Battista Sammartini samo su neki skladatelji koji su skladali u ovom stilu.

Galantni stil predstavlja važno razdoblje u glazbenoj povijesti, označavajući prijelaz između baroka i klasicizma te donoseći novi izričaj koji je bio prihvatljiv i privlačan publici. Kroz melodijsku ljepotu, ritmičku živost i izražajnost, galantni stil ostavlja trajan pečat u glazbenoj baštini 18. stoljeća.

5 Klasicizam

Klasicizam (franc. classicisme, prema lat. classicus: koji pripada najvišoj klasi) u glazbi, koji se pojavio u drugoj polovici 18. stoljeća, iznimno je značajno razdoblje koje je uslijedilo nakon baroka, a prije romantizma. Bio je inspiriran klasičnim grčko-rimskim umjetničkim oblikovanjem, a naglasio je jednostavnost, ravnotežu, jasnoću i eleganciju u glazbi.

Glavne značajke glazbenog klasicizma su:

1. Jednostavne melodijske linije: Melodije su bile stvarane na jednostavan način, često u preglednim frazama. Temeljile su se na dvotaktnim cjelinama koje zaokružuju kadence, stvarajući harmonijski oblik koji je bio lako prepoznatljiv i razumljiv slušateljima.
2. Homofoni slog: Označava stil skladanja u kojemu se melodija izvodi istovremeno s pratnjom koja se uglavnom sastoji od akorda. U homofonom slogu, melodija je dominantna, dok pratnja ima ulogu podrške i naglašava harmonijsku strukturu glazbe.
3. Jasni funkcionalni odnosi: Klasicizam je često koristio jasne tonalitete, poput dura i mola te naglašavao njihovu hijerarhiju. Glazba je počinjala u tonici, putovala preko subdominante do dominantne, a zatim se vratila u toniku. Ovaj funkcionalni harmonijski slijed stvarao je osjećaj ravnoteže i stabilnosti.

4. Lagane melodije i pratnja: Melodije su bile lagane i lako pamtljive, često s naglaskom na ljepoti i eleganciji. Pratnja je bila prilagođena melodiji s ciljem da bude što lakša i neupadljiva.

U klasicizmu su se razvili i glazbeni oblici kao što su klasična orkestralna simfonija, koncert, duo sonata i gudački kvartet. Ti su oblici postali vodeći izrazi glazbenog stvaralaštva toga razdoblja.

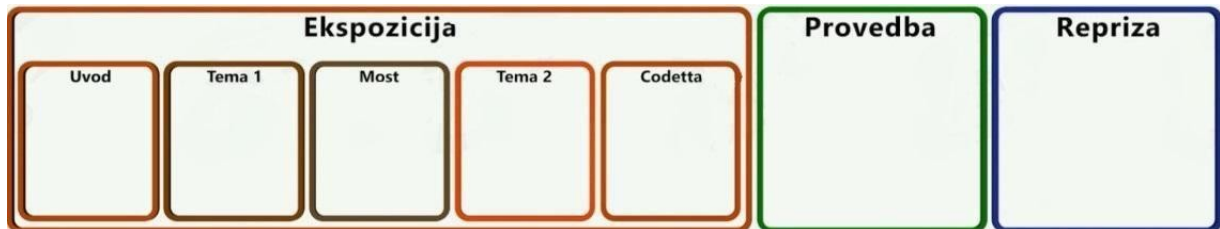
Klasicizam je bio iznimno utjecajan i ostavio je trajan pečat na razvoj glazbe. Njegove značajke i ideali inspirirali su mnoge skladatelje i oblikovali temelje glazbenog izraza koji su se nastavili razvijati u kasnijim razdobljima. Skladatelji poput Wolfganga Amadeusa Mozarta, Josepha Haydna i Ludwiga van Beethovena bili su istaknuti predstavnici klasicističkog razdoblja te se njihova glazba i dalje izvodi i cijeni diljem svijeta.

5.1 Sonatni oblik

Sonatni oblik je jedan od najznačajnijih i najčešće korištenih glazbenih oblika u klasicizmu i romantizmu. Ovaj oblik često se koristi u skladbama kao što su sonate, koncerti, kvarteti i simfonije.

Sonatni oblik sastoji se od tri glavna dijela: ekspozicije, provedbe (ili razrade) i reprize. U ekspoziciji se predstavljaju glavne teme skladbe. Obično se koriste dvije teme koje su međusobno kontrastne u karakteru i tonalitetu. Ove teme povezane su mostom ili prijelazom. U nekim slučajevima, ekspozicija može sadržavati i uvod i codettu. Nakon ekspozicije slijedi provedba u kojoj se teme dalje razrađuju, razvijaju i transformiraju. Ovdje skladatelj koristi različite skladateljske tehnike poput kontrapunkta, varijacija i modulacija kako bi obogatio skladbu i stvorio raznolikost. Naposljetku, u reprizi se obje teme pojavljuju u osnovnom tonalitetu, ali obično s nekim izmjenama ili modifikacijama. Repriza može biti simetrična u odnosu na ekspoziciju ili sadržavati različite varijacije. Ponekad se u reprizi može pojaviti i coda, dodatni dio koji završava stavak.

Ovaj oblik pruža ravnotežu između različitih tema i dijelova skladbe, čime se postiže strukturalna cjelovitost. Kroz sonatni oblik, skladatelji su mogli eksperimentirati s različitim idejama, kontrastima i razvojem glazbenog materijala.

Slika 3: Vizualni prikaz sonatnog oblika

5.2 Djela za violu iz razdoblja klasicizma

Ovo su neka od najpoznatijih djela napisanih za violu u dobu klasicizma.

- Carl Philipp Stamitz: Koncert u D duru za violu i orkestar Op.1 ,
- Franz Anton Hoffmeister: Koncert u D duru za violu i orkestar
- Carl Friedrich Zelter: Koncert u Es duru
- Ludwig van Beethoven: *Notturmo* za violu i klavir u D-duru, Op. 42
- Johann Nepomuk Hummel: *Potpourri* za violu i orkestar, Op.94
- Wolfgang Amadeus Mozart: *Sinfonia Concertante* u Es-duru za violinu i violu, KV 364

5.2.1 Carl Philipp Stamitz: Koncert u D duru za violu i orkestar Op.1

Koncert za violu u D-duru je jedno od najpoznatijih i najvažnijih djela za violu u klasicističkom repertoaru. Carl Stamitz bio je jedan od prvih skladatelja koji je posvetio posebnu pažnju violi kao solističkom instrumentu, pridonoseći njezinom razvoju i popularnosti.

Koncert za violu u D-duru često se izvodi na koncertima i snimljen je u raznim interpretacijama. Ovo djelo ističe tehničke sposobnosti violista, kao i njegovu izražajnost i muzikalnost. Koncert se sastoji od tri stavka u tipičnom klasičnom obliku (brzi - spori - brzi), pri čemu svaki stavak predstavlja različite tematske ideje, kontraste i virtuozne pasaže.

Stamitzov Koncert za violu u D-duru ističe se melodioznošću, energičnošću i izazovnim tehničkim zahtjevima. Također je primjer klasicističkog stila koji je naglašavao jasnoću, ravnotežu i elegantnost u glazbi. Mnogi vrhunski violisti često izvode Stamitzov koncert kao dio svog repertoara, pridonoseći njegovoj popularnosti i priznanju kao važnog doprinosa klasicističkoj glazbi za violu.

CONCERTO

Karl Stamitz, Op. 1
(1740–1801)

Allegro (non troppo)
Tutti

2 Clarinetti
in A

2 Corni
in D

Viola Solo

Allegro (non troppo)
Tutti

I
Violino

II

I
Viola

II

Violoncello
e
Contrabasso

6

Edition Peters Nr. 4116

11341

Notni prikaz 1: Orkestracija Stamtzovog koncerta za violu i orkestar

Prvi stavak počinje dugim orkestralnim izlaganjem prve teme, na početku samo u gudačima, gradeći crescendo koji vodi do ponovnog predstavljanja prve teme uz cijeli orkestar. Prvom temom solo viola preuzima glazbene ideje koje je orkestar predstavio i virtuožno ih razvija, uključujući oktave i arpeggija u visokim pozicijama. Nakon kratkog nastupa, solist ustupa prostor orkestru da izvede prvu temu u A-duru. Nakon provedbe s dugim odlomkom

arpeggija kroz razne tonalitete, vraća nas ponovno u osnovni tonalitet (repriza), gdje se uvodi i razvija neki novi materijal kako bi stavak završio s drugom temom.

Drugi stavak je Andante moderato u d-molu, bogat patosom, s vrlo kontrastnim raspoloženjem, u odnosu na prvi i treći stavak, u kojem izmjenjuje fraze u molu s mirnim dijelovima u duru.

Završni stavak je Rondo. Solo viola iznosi glavnu temu, a orkestar je ponavlja. Sve epizode rondo izvodi solo viola, uz pratnju orkestra koji se pridružuje solistu za ponavljanje glavne teme. Posljednja epizoda rondo zaista je virtuozna s mnogo arpeggija u visokom registru.

5.2.2 Wolfgang Amadeus Mozart: *Sinfonia Concertante*

„Lijepo djelo tamne boje”, kaže jedan kritičar u kojem strast kao da tinja ispod savršeno pristojnog stila izvrsnih proporcija”. Zauzima izvanredno, doista jedinstveno mjesto, jer je to prvo djelo nekog skladatelja prvorazrednog ranga koji uvodi violu na koncertnu platformu kao samostalan instrument; te se teško može reći da je imao ikakvog nasljednika.“¹

Wolfgang Amadeus Mozart 1779. godine napisao je *Sinfoniu Concertante* u Es-duru, sa svoje 23 godine. *Sinfonia Concertante* kao što naziv kaže, u osnovi je hibrid između simfonije i koncerta - ono što će kasnije u 19. stoljeću biti označeno kao dvostruki koncert za violinu i violu.

Sinfonia Concertante, također poznata i kao *simfonija concertant*, ima karakteristike u dvije različite glazbene forme, simfonije u orkestralnim tutti mjestima i koncerta u solističkim dijelovima (neki stručnjaci predlažu da talijanska riječ concerto u smislu "bitke" sugerira da će solist ili solisti dominirati orkestrom u tom žanru, što

---

¹ Ulomak iz članka *Mozart and the Viola* J. Arthura Watsona iz časopisa *Music and Letters* vol. 22, br. 1, 1941.; str. 41-53

razlikuje ovu simfoniju concertante u njezinu kooperativnom i simbiotičnom simfonijskom elementu).

Mozart maksimalno eksploatira svoj prilično skroman orkestralni ansambl; nema udaraljki, čak ni flauta ili Mozartovih voljenih klarineta, ali on dijeli viole na dva dijela za bogatiji zvuk gudača.

Mozart
Sinfonia Concertante in Eb
for Violin and Viola
K. 364

Allegro maestoso.

Oboi.
Corni in Es.
Violino principale.
Viola principale.
(Accorda un mezzo tono più alto.)
Violino I.
Violino II.
Viola I.
Viola II.
Violoncello.
Contrabasso.

Notni prikaz 1: Orkestracija Mozartove *Sinfonie Concertante*

Prvi stavak, *Allegro maestoso*, dramatičan je i veličanstven u svojoj prezentaciji orkestra kao cjeline. Iz orkestra pojavljuju se dva solista, koji sviraju glavnu temu. Mozart dionicu viole ne piše u Es duru, već u D duru, odnosno piše je u skordaturi². To znači da je viola bila naštimanja pola stupnja više nego inače. U tom slučaju prazne žice bile bi des-as-es-b umjesto c-g-d-a. Njegova je svrha u tome nedvojbeno bila dati instrumentu svjetliji zvuk kako bi izbjegao da ga zasjeni prodorniji violinski zvuk.

Strastveni drugi stavak naglašava Mozartovo raskošno emocionalno skladanje za gudače. Sigurno se može reći da je volio violu, budući da su dionice orkestra bogate

² privremena promjena uobičajenog uštivanja instrumenta

harmonijama i intrigantnim melodijskim pokretima. Solisti predstavljaju motiv poziva i odgovora koji nas vodi kroz opsežan razvojni dio. U cijelom ovom stavku postoji duboki osjećaj patosa, a Mozartovo raskošno pisanje za soliste dodatno pojačava ovu atmosferu.

Treći je stavak živahan. Mozartovo virtuozno pisanje za soliste blista u ovom uzbudljivom finalu. Trijumfalna atmosfera stvorena ovim stavkom može se čuti iz uzbuđenja orkestra dok se ujedinjaju kako bi podržali soliste dok sviraju svoj visoko razvijeni melodijski materijal. Mozartovo uzbudljivo skladanje za drvene puhačke instrumente posebno je relevantno u ovom stavku, s dodavanjem harmonijske podrške i niza različitih boja u cjelokupnom spoju.

6 Viola u komornoj glazbi

„Lako se može razumjeti kako je ljubav koju skladatelj osjeća prema svom vlastitom instrumentu odražena u sve većem značaju koji je taj instrument dobio u komornoj glazbi, a posebno je Mozart bio taj koji je prvi shvatio da viola može imati nešto vlastito za reći. Prije njega, Haydn, općenito smatran ocem gudačkog kvarteta, u svojim ranijim djelima tretirao je violu samo kao potrebno popunjavanje četveroglasne harmonije.“³

U komornom ansamblu druga violina i viola neopjevani su heroji te imaju ogromne odgovornosti: harmonijski temelj, melodija, srednji glas ili najčešće ritmički centar. Dobri violisti uvijek su bili rijetki, a u počecima kvarteta gotovo da ih nije ni bilo.

„Nastavnici gudačkih instrumenata su čak ozbiljno savjetovali roditeljima koji žele svirati komornu glazbu unutar obitelji da nauče najmanje glazbeno nadareno dijete da svira violu, dok bi violina i violončelo bili namijenjeni nadarenoj braći i sestrama.“⁴

---

³ „Ona je u srcu gudačkog kvarteta“ – ulomak iz knjige *Mozart Chamber Music* Aleca Hyatta Kinga, 1968.

⁴ The History of the Viola in Quartet Writing

Međutim, uvjeti su se promijenili, a zanemarena viola je postala miljenica modernih skladatelja, razvijajući se od običnog i nužnog radnika u orkestru do instrumenta kojem se pridaje velika pažnja. Jedan od glavnih čimbenika koji je pomogao njezinom napretku jest osobni interes koji su skladatelji sami pokazali prema njoj. Često su željeli sudjelovati u zajedničkom muziciranju, ali nisu željeli trošiti puno vremena na usavršavanje tehnički zahtjevnog instrumenta. Stoga je mnogo skladatelja, vrlo prirodno, posegnulo za violom. Zapravo, popis skladatelja koji su pisali za gudački kvartet i svirali violu iznenađujuće je dug, obuhvaćajući Mozarta, Beethovena, Franza Schuberta, Felixa Mendelssohna, Antonína Dvořáka i mnoge druge.

„Kada se violinistima postavi pitanje bi li svirali prvu ili drugu violinu u gudačkom kvartetu postoje samo dva odgovora. Neki se vole osjećati kao zvijezda pa žele svirati prvu violinu. Drugi ili nisu voljni ili nisu sposobni preuzeti ulogu prve violine koja često uključuje najvirtuoznije dionice za gudače, pa biraju drugu violinu. Ironija u toj odluci je ta da dobro sviranje druge violine ili viole u komornom ansamblu zahtijeva skup vještina koje su na mnoge načine teže od onoga što se traži od prve violine. Isto tako je potpuno različito od zahtjeva u orkestru, gdje se pojedinac može i treba stopiti sa sekcijom.“⁵

Rebecca Clarke
Music & Letters, Vol. 4, No. 1 (Jan., 1923), pp. 6-17 (12 pages)
<https://www.jstor.org/stable/726173>

⁵ The Viola and 2nd Violin (The Unsung Heroes of Chamber Music Groups!) – by Tom Rosenberg

7 Viola u orkestru

Sekcija viola obično je nešto manja od sekcije violina, ali ima vrlo važnu ulogu u orkestru. Viola zauzima mjesto altovskog glasa koji se prekrasno uklapa između violina i violončela. U starijoj literaturi, violisti su često svirali prateće dijelove uz melodiju koju su izvodile violine. U orkestru, viola ima gotovo istu zadaću kao i u komornom ansamblu, nositi harmonijski temelj, melodiju, srednji glas ili često biti ritmički centar.

Simfonija u g molu je odličan primjer u kojoj je Mozart dao važnost diviziranim violama na početku same simfonije..

The image shows a musical score for the beginning of Mozart's Symphony in G major. It consists of four staves: Violino I., Violino II., Viola, and Violoncello e Basso. The key signature is one flat (F major/D minor) and the time signature is common time (C). The Viola part is particularly prominent, playing a rhythmic pattern of eighth notes. The score is marked with a 'p' (piano) dynamic.

Notni prikaz 2: Ulomak iz Mozartove simfonije u g molu.

"Ipak, čak i ako se prizna da je postigao istinski uspjeh kakav se rijetko postiže, ako ikad za čovjekova života, njegovo ime je ono koje će se uvijek povezivati s tugom; i instrument koji najbogatije izražava auru okružujući njegovo sjećanje bit će mračna tamna viola koju je jako volio." ⁶

⁶ Ulomak iz članka *Mozart and the Viola* J. Arthura Watsona iz časopisa *Music and Letters* vol. 22, br. 1, 1941.; str. 41-53

U simfoniji u c-molu Ludwiga van Beethovena, kao što svaki glazbenik zna, jedna je od najljepših melodija ikad napisanih dodijeljena je violama i violončelima u unisonu, uz podršku samo nekoliko tonova kontrabasa.

The image shows a musical score for three instruments: Viola, Violoncello, and Basso. The score is written in C minor, 3/4 time, and is marked 'Andante con moto'. The Viola part is in the upper staff, the Violoncello part is in the middle staff, and the Basso part is in the lower staff. The Viola and Violoncello parts are in unison, playing a melodic line with a 'p dolce' dynamic. The Basso part provides a rhythmic accompaniment, starting with a 'pizz.' (pizzicato) marking and a 'p' dynamic. The score includes various musical notations such as slurs, accents, and dynamic markings like 'f' and 'p'.

Notni prikaz 3: Ulomak iz Beethovenove simfonije br. 5 u c-molu, Andante con moto

8 Zaključak

Viola u klasicizmu zaista doživljava svoj procvat. Količina repertoara se naglo povećala, a time i uloga instrumenta u orkestru, posebice u komornim sastavima. Skladatelji klasicizma su iznimno cijenili posebnu boju viole te su joj posvetili više pažnje te povjerili joj izazovnije i melodioznije dionice.

Poseban utisak na repertoar viole ostavili su Mozart i Stamitz svojim djelima. Violistima su omogućili veću virtuoznost, a samim time su violu stavili na bolji glas i više osamostalili te sugerirali na njenu važnost.

Razvoj viole nastavit će se i u narednim glazbenim erama, a i popularnost će joj postepeno rasti. Nastat će još više djela koja će ući u standardni dio violističkog repertoara. Najbolji primjer je svakako simfonija „Harold u Italiji“ Hectora Berlioza, koju je slavni Niccolò Paganini naručio od skladatelja, koja sadrži jedan od najbitnijih violističkih sola u literaturi.

9 Bibliografija

Britannica, T. Editors of Encyclopaedia. "rebec." Encyclopedia Britannica, May 8, 2013. Dostupno na: <https://www.britannica.com/art/rebec>. (pristup: 23. travnja 2023.)

Clarke, Rebecca. 1923. The History of Viola in Chamber Music. Music & Letters , Vol. 4, No. 1

Drüner, Ulrich. "Das Viola-Konzert vor 1840," Fontes Artis Musicae 28, no 3 (July-September 1981)

Froggatt, Arthur T. "The Viola." The Musical Times 51, no. 812 (1910): 638–40. Dostupno na: <https://doi.org/10.2307/905978>. (pristup: 1. svibnja 2023.)

Hyatt King, Arthur. 1968. Mozart Chamber Music. British Broadcast Corporation

Krcatovich, Dustin. n.d. "What Is the Earliest Bowed String Instrument?' and Other Tricky Questions." Blog.sharmusic.com. Dostupno na: <https://blog.sharmusic.com/what-is-the-earliest-bowed-string-instrument>. (pristup: 22. travnja 2023.)

Nelson, Sheila M. 2003. The Violin and Viola: History, Structure, Techniques. Google Books. Courier Corporation. Dostupno na: https://books.google.hr/books?hl=hr&lr=&id=NhVQAwwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=history+of+viola&ots=VSuKd3NxL-&sig=INk2WOAypn2g1Mta16zDNmWC2eM&redir_esc=y#v=onepage&q=history%20of%20viola&f=false. (pristup: 25. travnja 2023.)

Rosenberg, Thomas. "The Viola and 2nd Violin (The Unsung Heroes of Chamber Music Groups!) - By Tom Rosenberg - CelloBello." CelloBello, July 19, 2021. Dostupno na: https://www.cellobello.org/cello-blog/chamber_music/the-viola-and-2nd-violin-the-unsung-heroes-of-chamber-music-groups/. (pristup: 17. svibnja 2023.)

Viola in Music.com. "Stamitz Viola Concerto: Read Here, You'll Love It!," n.d. <http://www.viola-in-music.com/Stamitz-viola-concerto.html>. (pristup: 27. travnja 2023.)

Watson, J. Arthur. "Mozart and the Viola." *Music & Letters* 22, no. 1 (1941): 41–53.

Dostupno na: <http://www.jstor.org/stable/727826>. (pristup: 28. travnja 2023.)

Wikipedia contributors. "Consort of Instruments." Wikipedia, May 14, 2023.

https://en.wikipedia.org/wiki/Consort_of_instruments. (pristup: 13. svibnja 2023.)

10 Popis slika i notnih prikaza

Slika 1: Rebec	str. 3
Slika 2: The Smithsonian Consort of Viols	str. 4
Slika 3. Vizualni prikaz sonatnog oblika	str. 10
Notni prikaz 1: Orkestracija Stamitzovog koncerta za violu i orkestar.....	str. 12
Notni prikaz 2: Orkestracija Mozartove <i>Sinfonie Concertante</i>	str. 12
Notni prikaz 3: Ulomak iz Mozartove simfonije u g molu	str. 16
Notni prikaz 4: Ulomak iz Beethovenove simfonije u c molu	str. 17